

Vladimir Bulat

AN ANTHOLOGY OF MOLDAVIAN PAINTING
O ANTOLOGIE A PICTURII MOLDOVENEȘTI
1939-2015

2015

CONTENT CUPRINS

MOISEI GAMBURD	5 / 6
MIHAI GRECU	13 / 14
ADA ZEVIN	25 / 26
IGOR VIERU	37 / 38
AUREL DAVID	51 / 52
VALENTINA RUSU-CIOBANU	57 / 58
ANDREI SÂRBU	67 / 68
ELENA BONTEA	79 / 80
SERGIU CUCIUC	89 / 90
MIHAI ȚĂRUȘ	99 / 100
DUMITĂR PEICEV	107 / 108
INESSA ȚÎPIN	117 / 118
ANATOL RURAC	127 / 128
ALEXANDER TINEI	133 / 134
ROMAN TOLICI	141 / 142
MARK VERLAN	149 / 150
VALENTINA BOBKOVA	157 / 158
ANDREI GAMARȚ	163 / 164

Powered by

AN ANTHOLOGY OF MOLDAVIAN PAINTING

prolegomena
(1940 - 2015)

The current anthology is intended first and foremost as a selection, something by definition subjective, of an important section of a century of painting of the modern and contemporary era. In fact, Moldavian modernity has become by default contemporary with us because its social and political time period overlapped in terms of timing, but took place in a rather different manner than this process was articulated in Western Europe.

We selected a few "case studies" of artists which represent landmark figures of this process and who fully illustrate the whole spectrum of issues and motivation of the artistic act, and especially how this has evolved after the Second World War in the cultural space between Prut and Dniester.

This introductory text is not meant to be an exhaustive and detailed analysis but rather to propose a selection of names considered important for various generations, as well as a selection of images to illustrate the evolution of Moldavian painting in the last seven decades, and it is meant for a wide international audience.

In a previous book, I mentioned three types of "cleavages" in the field of artwork from this area: the definitive cleavage (in 1940), the internal cleavage (1960s through 1980s) and the psychological cleavage (after the 1990s). I provided at the time short definitions, such as: "Tabula rasa," "The Folklore Source: A Trojan Horse," and "Artwork in Civilian Outfit". It seems cryptic, but these phrases define well the evolution of this art. In the time that has passed since these "verdicts" were issued confirmed their precision, their compact and encompassing meaning.

The Union of Visual Artists of the Soviet Socialist Republic of Moldavia was founded in 1945, with 18 members and 12 candidates. Among the most valuable artists of that institutional beginning was undoubtedly Moisei Gamburd because he was not a debutant in the arts but brought with him the

experience of a European school which he had to "adapt" step by step to requests that did not go together with the freedom of expression and creation. Other artists such as Dimitrie Sevastianov, Ada Zevin, Eugenia Gamburd, Mihail Grecu, Ana Baranovici, Mihail Petric, Esfira Grecu were in the same situation. These were already mature artists at the moment of the regime change left of the Prut and thus had a major issue with their artistic conscience when they had to adapt to the requests of the new regime. This album is about how successful they were, and what they did.

The artists from this album represent the proof and the testimony of the contact and permanent dialogue which embodied by art, irrespectively of geography, ideology, borders and languages spoken by those who create it.

Seen from today's perspective, the epoch of socialism, even though it is a period specific to the "closed society," meant a huge turmoil, a continuous creative pulsation but also a permanent formulation (and reformulation) of existential, artistic, aesthetic and formal issues. Artists such as Andrei Sârbu, Dimitrie Peicev and Mihai Țăruș prepared the "passage" to the post-modernist unleash, of escapism and contemporary mythologies, represented by artists such as Mark Verlan, Roman Tolici, Anatol Rurac and Alexandru Tinei.

This is an invitation to a succinct trip, where we can read, understand and perceive mostly by means of images these phenomena – of a world in permanent shift, unstable, superficial and corrosive for the foundations of the "roots" but also of local and particular traditions. Art today asks the questions with seriousness. In fact it is only the artists that work to fill it with meaning, and make it exist.

ANTOLOGIA PICTURII MOLDOVENEȘTI

prolegomena
(1940 - 2015)

Antologia de față se dorește o a fi o selecție desigur subiectivă asupra unei felii importante dintru-un secol de pictură, din era modernă și contemporană. De fapt, modernitatea moldovenească a devenit automat contemporană cu noi, întrucât perioada politică și socială a celei dintâi s-a consumat într-un alt fel, destul de diferit, decât acest proces s-a articulat în vestul Europei.

Am ales câteva „cazuri” de artiști care marchează niște borne ale acestui proces, și care arată cu prisosință întregul spectru de problematici și motivații ale actului artistic, mai ales, cum s-au dezvoltat și evoluat acestea după al doilea Război Mondial în spațiul cultural dintre Prut și Nistru.

Intenția acestui text introductiv nu este a unei analize exhaustive și migăloase, ci propune niște nume de referință din diverse generații, precum și o selecție de imagini care să ilustreze în chip mulțumitor, pentru un public cât mai larg și internațional, evoluția picturii moldovenești din ultimele șapte decenii.

Într-o carte mai veche¹ vorbeam despre trei tipuri de „rupturi” în arta din acest areal artistic: ruptura definitivă (după 1940); ruptura interioară (anii 1960-1980), ruptura psihologică (după anii 1990). Acestor tipuri de clasificări le dădeam și scurte definiții, respectiv: „Tabula rasa”, „Filonul folcloric, un cal troian?” și „Arta-n civil”. Pare criptic, dar aceste fraze definesc cum nu se poate mai bine evoluția în timp a acestei arte. În intervalul temporar care a trecut de la formularea acestor „verdicte” confirmă precizia și justetea lor, sensul lor compact și acoperitor.

În 1945 se înființează Uniunea Artiștilor Plastici din RSSM, care a inclus 18 membri și 12 candidați². În printre artiștii cei mai valoroși ai aceluia început instituționalizat a fost, fără îndoială, Moisei Gamburd, întrucât acesta nu era deloc un debutant în ale picturii, ci aducea cu sine experiența unei școli europene, pe care a trebuit să o „adapteze”, treptat, unor cerințe care nu se mai potriveau cu libertatea

de expresie și de creație. În aceeași situație s-au pomenit și alți artiști, precum: Dimitrie Sevastianov, Ada Zevin, Eugenia Gamburd, Mihail Grecu, Ana Baranovici, Mihail Petric, Esfira Grecu ș.a. Aceștia erau deja artiști formați la momentul instaurării regimului comunist în stînga Prutului, și deci au avut o problemă majoră cu propria lor conștiință artistică, în perspectiva adaptării la cerințele noului regim. Despre cum și ce le-a reușit – este acest album!

Artiștii din acest album sunt dovada și mărturia contactului și dialogului permanent pe care-l are arta, indiferent de geografie, ideologie, granițe și limbile vorbite de cei care o fac. Epoca socialismului, deși o perioadă specifică a „societății închise”, văzută din perspectiva zilelor noastre, ni se arată ca o eră care, din punct de vedere psihologic, a însemnat o imensă frământare, o continuă pulsație creatoare, dar și o permanentă formulare (și reformulare) a unor problematici existențiale, plastice, estetice și formale. Artiști precum Andrei Sârbu, Dimitrie Peicev și Mihai Țăruș au pregătit „trecerea” la dezlănțuirile post-modernismului, a escapismului și mitologiilor „contemporane”, reprezentate de artiști precum: Mark Verlan, Roman Tolici, Anatol Rurac și Alexandru Tinei.

Vă invit în acest periplu succint, în care mai ales prin imagine vom putea citi, înțelege și percepe aceste fenomene – ale unei lumi în permanentă schimbare, instabile, superficiale și corozive pentru temeliiile „rădăcinilor”, dar și a tradițiilor locale și particulare. Arta de astăzi își pune foarte serios aceste probleme. De fapt, doar artiștii care lucrează la umplerea ei de sensuri, și o fac să existe.

MOISEI GAMBURD

EN

Together with August Baillayre, he is considered the one of the most important Bessarabian visual artists from the period between the two world wars. The whole artistic life of the province “coalesced” around them. He studied in Brussels in the period 1925-1928; before that he was a student at the School of Visual Arts from Chisinev and actively contributed to the preparation of the 1922 Bucharest exhibition of the artists from Bessarabia. He then participated to the official salons and in 1934 he opened his first solo exhibition in Chisinev (which was also the site of his last exhibition in 1954). In 1940, he had a solo exhibition at Dalles Foundation exhibition site which was very positively reviewed by the media by writers such as George Oprescu and Miron Radu Paraschivescu. He became known by the mastery of drawing, his meticulously thought out compositions and the warm and very harmonious usage of colors.

In 1940, after the Soviet invasion of June 28, he moved to Chisinev together with his wife Eugenia Gamburd (born Goldberg, also an artist whose work is currently being rediscovered). This move had both good and bad consequences: the artist reached the pinnacle of glory the Soviet system could offer, but this apogee determined Gamburd to commit suicide. His conscience, doubled by a firm, honest and serious character could not deal with duplicity forever. A decisive, violent and definitive rupture which led to the abandonment of the interbelic tradition took place; it was a process that had to be stopped before it reached its final maturity and it remained to a formative stage only. Moisei Gamburd and his oeuvre embodied the whole complexity of the defeat of this project. “Socialist realism” needed such people, the “new people”; the Gamburds did not belong to this suffocating and ugly world.

1903-1954

MOISEI GAMBURD

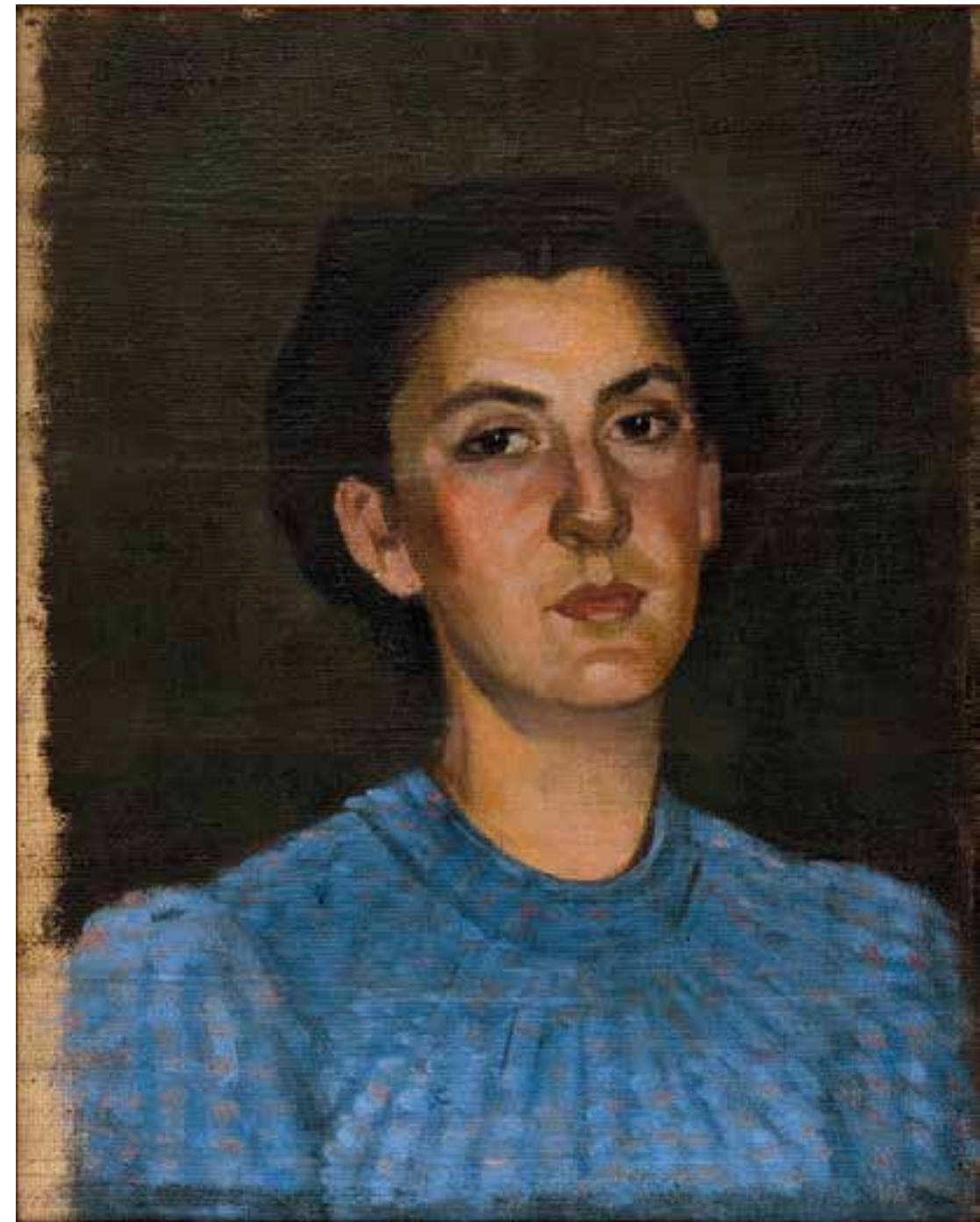
RO

Alături de August Baillayre, este considerat un stîlp al artelor plastice basarabene din epoca interbelică. În jurul acestora s-a "coagulat" practic întreaga viața artistică a provinciei. A făcut studii la Bruxelles între 1925-1928, dar înainte de asta, elev fiind la Școala de arte plastice din Chișinău, a participat activ la pregătirea expoziției basarabenilor de la București, în 1922. A expus ulterior la Saloanele Oficiale, iar în 1934 a deschis la Chișinău prima sa expoziție personală, și tot acolo, cea din urmă, în 1954. În 1940, la sala Fundației Dalles, Moisei Gamburd face o expoziție personală, comentată pe larg în presa vremii, în general – în termeni elogioși și apreciativi (George Oprescu, Miron Radu Paraschivescu). Artistul s-a remarcat în epocă prin precizia și finețea desenului, prin compozițiile sale meticuloase chibzuite, prin cromatica caldă și plină de armonie.

După 1940 împreună soția sa Eugenia Gamburd (născută Goldenberg, artistă și ea, acum în plin proces de redescoperire), se mută la Chișinău, ca urmare a invaziei sovietice din 28 iunie. Această strămutare a avut toate consecințele faste și nefaste, astfel încît artistul și-a atins culmea gloriei, oferită de sistemul artistic sovietic, dar apogeul acesteia l-a determinat pe Gamburd să-și pună sfîrșit zilelor. Înalta sa conștiință, dublată de un caracter ferm, onest, serios nu a putut merge la nesfîrșit cu dedublarea. S-a produs, prin el, o ruptură decisivă, tranșantă, violentă, aproape definitivă, lăsînd în urma sa tradiția interbelică, proces oprit înainte ca aceasta să se fi cristalizat pe de-a întregul, definitiv, rămînînd într-un stadiu de formare. Moisei Gamburd a întruchipat prin opera sa întreaga dimensiune a înfrîngerii acestui proiect. "Realismul socialist" a avut nevoie de altfel de oameni, de "oameni noi"; soții Gamburd nu aparțineau însă acestei lumi sufocante și hîde.

1903-1954

Bibliografie:
Miriam Gamburd, Moisei Gamburd (desene din perioada 1925-1939), Haifa, 1988
Ludmila Toma, Moisei Gamburd, Tel-Aviv, 1998
Vladimir Bulat, Artă și ideologie. De la "realismul socialist" la "noua sensibilitate": 1940-2000, editura Cartier, Chișinău, 2000, p. 14-18.

Portrait of the Pianist Regina Zilber | Portretul pianistei Regina Zilber

1939, Oil on Canvas (59,8x48,6cm). Collection of Miriam Gamburd, Tel-Aviv. | 1939, Ulei, pînză (59,8x48,6cm). Din colecția Miriam Gamburd, Tel-Aviv.

In the Meadow (First version) | În luncă (Prima versiune)

1946, Oil on Canvas, 74-61 cm. Private collection, Rishon Le-Zion | 1946, Ulei, pânză, 74-61 cm. Colecție privată, Rishon Le-Zion

Margarita

1948, Oil on Canvas, 34,5-26,5 cm. Collection of Miriam Gamburd, Tel-Aviv.

Margarita

1948, Ulei, pânză, 34,5-26,5cm. Collection of Miriam Gamburd, Tel-Aviv.

Portrait of Esther Kurtz | Portretul Estherei Kurtz

1952-1953, Oil on Canvas, 60-50 cm. Private collection, Netanya

1952-1953, Ulei, pânză, 60-50 cm. Colecție privată, Netanya

Portrait of Lubov Jenina | Portretul Lubov Jenina

1950, Oil on Canvas, 96-64, 5 cm. Private collection, Rishon Le-Zion

1950, Ulei, pânză, 96-64,5 cm. Colecție privată, Rishon Le-Zion

Girl with Jug | Fata cu ulcior

1946, Oil on Canvas, 60, 5- 57 cm. Private collection, Rishon Le-Zion

1946, Ulei, pânză, 60, 5- 57 cm. Colecție privată, Rishon Le-Zion